

КОНСТАНТИН КОНСТАНТИНОВ

ЕДНА НОЩ

chitanka.info

Шосето беше безлюдно, гладко и минаваше между високи, сивосребристи ниви. Слънцето бе залязло вече и дрезгавината, синкава и прозрачна, неусетно се сгъстяваше, като че самото привечерно небе се спускаше над земята. Малката двуместна кола се плъзгаше забързала, с равно, едва доловимо бучене. Мъжът с изгаснала между устните цигара държеше спокойно кормилото и от време на време хвърляше бърз поглед към спътницата си. Тя се бе облегнала в ъгъла, полуусмихната, с притворени очи и няколко кестеняви косъмчета се вееха до бузата ѝ. Бистрият летен здрач, тишината на тоя час, която не се нарушаваше от лекия шум на мотора, а, наопаки, сякаш ставаше от това по-дълбока, леката хладина, идеща от полята — всичко се сливаше в едно чувство на пълнота, на покой и сигурност, което придаваше на лицата им израз на щастлива увереност.

Зад един малък хълм пътят неочаквано се оживи: срещаха се хора с мотики и торбички, коли, натоварени със сено, после цяла черда говеда в облаци прах. Наблизо друго напречно шосе водеше към градеца, къщите на който се белееха в дрезгавината на километър-два оттука.

Скоро останаха пак сами сред потъмнелите ниви. Той запали фаровете и веднага наоколо стана нощ. Минаха така стотина-двеста метра, когато изведнъж фаровете угаснаха. Той спря колата. Опита да ги запали отново, но напразно. Слезе, светна с електрическата лампичка, прегледа набързо машината. Никакъв резултат. Очевидно по-нататък не можеше да се върви. Той сбърчи лице, ядосан, обиколи, отиде до спътницата си и се облакът на вратичката:

— Е? Ами сега? Фаровете не щат да светят!...

Жената го погледна. После разбра, помисли един миг и рече:

— Ха! Значи, не можем да продължим — и веднага се засмя: — Е, тогава — какво? Ще спим тука, в колата!...

Той не отвърна, помилва снизходително лицето ѝ, отново сбра вежди и запали цигара, съобразявайки какво да прави.

— Ама аз не се шегувам — продължаваше жената. — Защо да не останем тук?... Виж колко е хубаво!... Щом съмне, ще тръгнем!...

Лятната нощ бе изпълнила пространството и всичко наоколо се бе преобразило. Разсеяната светлина на безбройните едри звезди смътно отделяше небето от невидимата земя. Едно бездънно мълчание бе потопило целия свят и само шумът на съскащите в тъмнината

класове и песента на щурците бяха единствените потайни звукове, родени сякаш от далечината.

След минута мъжът веднага реши:

— Трябва да нощуваме там, в града. Утре ще прегледам повредата!... По дяволите!... Няма какво да се избира!...

Той отново се качи вътре, запали малките фарове, обърна предпазливо колата и пое бавно към блещукащите светлини на градчето.

Тя погали ръката му:

— Не струва да се ядосваш за такава дреболия. Мигар и така не е хубаво?... На, ще нощуваме в непознато място!

Усмихна се, притисна страна до лицето му и добави:

— Аз дори малко се радвам.

След десетина минути колата влезе в главната улица, светнала от дюкянчета, зави край църквата с камбанария и спря пред единствения в града хотел. Още щом наближиха нататък, някаква благоуханна вълна ги лъхна и колкото по навлизаха, толкова по-широко, гъсто и проникващо ставаше това благоухание, докато най-последно ги потопи изцяло. То беше самият въздух наоколо — топъл, сладникав, странно замайващ. Те с недоумение се огледаха. Насреща тъмнееше малка, бухнала от зеленина градинка. Лампата на хотелската врата осветяваше клоните на кичести дървета и те разбраха: цялата градинка там бе от стари липи, отрупани с безброй цъфнали цветове, които лееха своя аромат в някаква неудържима, лудешка разточителност.

Той заключи колата, взе несесера и горните палта и тръгна след момчето. Хотелът беше стара паянтова сграда, с под, който се тресе при всяка стъпка, и с легло за прислугата в коридора. Дадоха им най-хубавата стая, над улицата, с прозорци срещу градинката. Два зелени таблени кревата, умивалник и една желязна печка на средата бяха цялата мобилировка. На разтворените прозорци мърдаха два пожълтели транспаранта. Тук отново ги посрещна упоителният въздух, който влизаше направо, без примес на улицата, от клоните на високите дървета, протегнати към стените.

Когато останаха сами, младата жена приближи до мъжа, който оглеждаше наоколо с недоволен лице. Тя го прегърна през раменете и отново се засмя като дете, което се забавлява:

— Виж каква е... смешна стаичката!... А липите, липите, усещаш ли ги?...

Той също се усмихна, победен от нейното добро настроение. Е! Всъщност какво пък толкова лошо се е случило?... Вместо към полунощ, ще стигнат утре след обяд. Не е голяма беда!...

Измиха се набързо и слязоха да вечерят някъде. Градецът, напечен през деня, бе оживен от вечерната прохлада. По главната улица, на едно разстояние от стотина метра, се разхождаше напред-назад местната интелигенция — млади чиновници, моми, ученици и ученички. Тук-там по ъглите мъже седяха около малки масички и пиеха кафе, вътре други тракаха табли и билиарди. От осветените дюкянчета, които почваха да се затварят, различни радиоапарати предаваха една и съща мелодия. Сегиз-тогиз по средата минаваше каручка, запретната в две магаренца, или някой празен камион разцепваше върволицата от единия до другия край и изчезваше с рев. Дъх на прах, и семки и на прясно печено кафе изпълваше улицата, ала всичката тая смес, както и равната глъчка на множеството се стапяха в плътния, сладък аромат на липите. Той господаруваше над градеца, идеше от време на време по-силен, с някой полъх на ветреца, и проникваше упорито като дълбока, вълнуваща тръпка.

Двойката се измъкна от „движението“, озова се на малък пазарен площад, с празни навеси за зеленчук и с купища смет, после минаха край неизмазаната, блеснала отвън сграда на градското читалище. Тук няколко афиша и един високоговорител, който предаваше мелодии, съобщаваха за тазвечерния филм. Сетне завиха встрани, повървяха малко и изведнъж се намериха накрай града. Един дървен мост над пресъхнала река водеше към тъмното поле. Уличните шумове угаснаха веднага и оттук градчето изглеждаше мъничко, сгущено под няколко далечни лампи, изгубено в безпределната лятна нощ, която бе обгърнала света.

Малко по-късно те седяха в гостилницата, която им бяха посочили като най-добра. Нямаше много хора, повечето от редовните клиенти се бяха нахранили, но тяхното влизане все пак привлече вниманието на всички, които бяха там. Разговорите притихнаха, погледите се залепиха по техните хубави пътни облекла, по сериозния, като че досаден образ на мъжа и по приветливото лице на жената, озарено от учудено-усмихнатите ѝ очи. Всичко беше ново и

любопитно за нея. Тя не познаваше тия малки градчета, тия ниски стрехи, тия незабележими съществувания, които са всъщност онова, за което тя бе слушала да казват — народ. Дори дребните неприятни неща — мухите, нечистите покривки по масите — сега ѝ се виждаха забавни: това беше само за няколко часа и — толкова интересно!...

Той четеше смръщен скромния лист за ядене, дето от четири ястия две бяха зачеркнати, подаде ѝ го мълчаливо и облегна чело на ръка. Нему съвсем не бе ново и забавно това, което оживяваше така другарката му.

На отсрещната дълга маса вечеряше хубавичка девойка в евтина рокля от изкуствена коприна, навярно учителка. До нея — висок слаб мъж с дълги коси, който се смееше театрално и от време на време хвърляше по една фраза на руски. В другия край — тлъст, сконтен момък, с плоско лице и самоуверено държане, за когото прислужникът поръчваше в прозорчето на кухнята: „Специално за господин доктора!“ Те говореха за новини от вчерашните вестници, за това, че някой загубил някакъв бас и черпил всички по един сладолед в бозаджийницата, за филма, който сега се прожектира тук и който докторът бил гледал още преди два месеца в София. После правеха сметка за вечерята и пишеха в тефтерчетата си. Влезе един полупарализиран старец, дрипав и изумял, с детска количка, в която продаваше цигари. Компанията започна да го закача, подплашиха го с нещо, той се разтрепера под общия смях. Купиха една кутия цигари и го изпратиха.

Мъжът, без да ще, гледаше и слушаше тия разговори, видя как светнаха очите на момичето, когато неговата спътница извади от чантата си луксозна, най-модерна пудриера. После изви очи към разтворената врата, срещу която тъмнееше тясна уличка: едно мършаво куче прекоси светлата ивица и се изгуби, след малко прегърбен турчин, стиснал сомун хляб под мишницата, зацапа нагоре и потъна в тъмнината. И изведнъж някаква тъмна тревога го натисна. Той познаваше всичко това отдавна, всичката скъдност на тоя живот, през който сам бе минал някога и от който едва бе се отървал с последните усилия на давец се. И ето, в тоя миг, тоя живот се връщаше непроменен, все съшият, или по-право — не се е изменял никога, равен, еднакъв, почти безсмъртен. Той знаеше тия вечерни разговори, игри на табла и карти за едно кафе, тия половин порции,

записвани внимателно в тефтерчето, тая жажда за нещо празнично, насищана само от киното, което работи три пъти седмично.

Когато излязоха, градецът беше затихнал, почти заспал. Само читалището още светеше, през разтворения прозорец блестеше остро синият пламък на апарата и съскаше. По-горе, на пазарния площад, зад навесите някакви невидими в тъмното хора разговаряха полугласно и се тъкмяха за сън. Тук-там белееха налягали волове и тяхното спокойно сумтене се носеше наоколо като въздишки.

Те вървяха мълчаливо. Тя се бе притиснала до него, с отпусната на рамото му глава, и през дрехите си той усещаше познатия овал на нейното нежно, малко скулесто лице.

— Утре рано тръгваме. Няма да поправам нищо тук. След обяд сме в София — рече той и след това добави: — Да вървим сега да спим, докато е време.

Тя не отвърна нищо, само послушно ускори крачките си. Хотелът беше тъмен и тих. Те бяха единствените пътници днес. Сега стаичката им се видя още по-изкривена и гола, но ароматът на липите, който я изпълваше, още по-дълбоко пронизваше, просмукваше телата и съзнанията им, оставаше там и вършеше някаква скрита за самите тях работа. Още от пристигането една странна отпадналост, някакво чудновато раздвоение — от една страна, леко безчувствие и в същото време страшна изостреност за всичко, неусетно и постепенно растеше в дълбочините им, като непобедим прилив. Той пръв почувствува тоя вътрешен смут, но веднага поиска да се успокои: навярно — жегата, умората от пътя, неочакваното спиране тук...

Младата жена бързо се съблече и легна. Той се наведе, както всяка вечер, и я целуна за лека нощ. Тя го гледаше сега с големи сериозни очи и устните ѝ отвърнаха като уморени. Той угаси светлината и отиде в своето легло. Далеч в тихата нощ, откъм киното, идеше с тенекиено звънтящ глас някаква оперетна ария. През прозорците влизаше светлината на уличната лампа и върху бялата стена можеше да се прочете закаченият „Правилник на хотела“.

Въпреки очакването си той не можеше да заспи. Последните няколко часа и всичко, което непосредно го окръжаваше тук, действуваше не само върху чувствата, но и на съзнанието му. Всички събития и неща бяха променили местата си, явяваха се в други съотношения, изпъкваша в нова светлина и тоя неочакван свят,

съграден от същите елементи, който много приличаше на предишния, беше все пак съвсем различен и сега — единствено истинският. Той знаеше, че сам е частица от тоя нов свят, и с любопитство гледаше към другия, в който допреди малко смяташе, че живее. То не беше възвръщане или оглеждане на миналото — то бе просто ново зрение, насочено към всички неща и най-вече към самия него. Всъщност всичко това сега не беше така отчетливо и ясно в съзнанието му, но с цялото си тяло и душа той се почувствува изведнъж далеч от сегашното, виждаше всяка дреболия на предишното съществуване, но с такова спокойно учудване, както пеперудата би гледала пашкула, от който току-що е изхвъркнала. И — странно нещо! — в това нямаше никакъв смут, а едно безгранично равнодушие и още — някаква внезапна самотност, която той за първи път усещаше така непобедимо.

Прошумоля ветрецът в клоните на дървесата, по стените заиграха сенки, прясна ароматна вълна влезе в стаята. Някъде навън меко претрополя волска кола и заглъхна. Нощта беше светла, спокойна, бистра, като огромна безшумна река, която тече в небесното пространство. Той се понадигна на лакът и запали цигара. Кибритеното пламъче освети за миг и другото легло. Младата жена се бе обърнала към стената, лицето ѝ не се виждаше, само едното рамо се показваше над леката завивка. Спеше ли тя? Или и в нея се вършеше същата тая тайнствена работа, предизвикана бог знае от що в това случайно място, без никаква видима причина? Щеше ли някога да узнае той — ако в тоя час и тя лежеше като него с отворени очи — всичко, което изпълва нейната малка глава? Той смукна надълго цигарата. А би ли могъл той да ѝ каже това, което става сега с него? Не, не, разбира се! Но дори и да би го казал, ще го разбере ли тя? Цигарата отново блещукна в мрака. Отношенията между хората са толкова неуловими, тъй заплетени — като мрежа от по-тънки и по-дебели нишки, които свързват на пръв поглед човеците. Ала това е само видимост, мрежата е само на повърхността, не влиза навътре, дето живее нещо затворено, неизвестно за самия човек и съвсем чуждо за другия.

За минута той спря на тая мисъл, толкова ясна сега, колкото невъзможна би му се сторила днес след обяд, и погледът му се насочи към другото легло. Не, наистина какво ставаше с него? Тая нежна, млада жена, която от няколко години му бе по-скъпа дори от

собственото му съществуване, чието тяло той чувствуваше като част от своето, чиято мисъл смяташе, че познава до най-нищожните капризи, до най-нелогичните и смешни завои, всичко това се отместваше сега далеч, далеч, в една друга действителност, дето само неговото отражение присъствуваше, а той самият, истинският, той лежеше на това хотелско легло и гледаше като равнодушен зрител. Мигар не я обича вече? Той поклати глава и по лицето му мина усмивка на дълбока нежност. Не, не е това! Но колко много неща има всеки от нас зад себе си, колко тревоги, страдания, обич, които са били смятани на времето за единствени, съдбоносни, неповторими!... Какво остава от тези безкрайни и бързи часове, в които човек влага без остатък цялата си същност, от тия часове на наслада или отчаяние?... Нищо, нищо, дори и пепел.

По стълбите на хотела затропа човек, качи се, чу се сънливият глас на прислужника, заотваряха се врати и след малко всичко отново притихна. Някой късен пътник бе пристигнал.

Въздухът в стаята бе станал по-прохладен. Нощта преваляше. Ароматът на липите сякаш по се сгъсти. Откъм леглото на младата жена се чу лек шум. Той наостри уши: тя, значи, също не бе спала. След минута тя безшумно се плъзна при него, обхвана шията му с голите си хладни ръце и плътно се прилепи до него, като че търсеше закрила. Мълчаха. Той измъкна едната си ръка и помилва меките ѝ коси. Тя скри лице на гърдите му и той усети на кожата си мърдането на неспокойните клепащи. Така сгушена, тя се опитваше сега да си даде сметка, да проумее какво става с нея, да се отърве от нещо... Ах, господи, каква особена нощ!... Чудесна — и тежка. Когато легна, тоя топъл сладък, тревожен мирис сякаш щеше да я задуши. Той влизаше като прашец в ноздрите, в гърлото, във вътрешността, вливаше някаква неясна умора чак до върха на пръстите ѝ и в същото време не ѝ даваше да заспи. Тя затваряше очи, дълго лежа така неподвижна и когато отново ги отваряше, не можеше да разбере нищо: струваше ѝ се, че тук, в тая стая, дето стигат ивици светлина от уличната лампа, тя бодърствува така отдавна и край нея, ведно с тихото шумолене на листата и светлата нощ навън, текат минали часове, месеци, години като въздушна върволица, която тя гледа отстрана. Тя чувствуваше, че там, отсреща, той също е буден, но не ѝ се искаше ни да говори, нито да помръдне. Тъй чудновато и хубаво беше това състояние на пълно

отпускане и на остра съсредоточеност в едно и също време. Минаваха безшумно изчезнали дни, възвръщаха се неща, които някога бяха смисъл на нейното съществуване — парливи, ярки, чисти, греховни, които тя никому не би казала и които отдавна бяха угаснали. Мина една далечна нощ, също тъй напоена с аромат — но тогава то беше мирис на акации. Някакъв летен бал в чужд град, едно светлооко момче, което на следния ден заминаваше и с което вече нямаше да се видят. Тя вярваше тогава, че ще умре с неговото тръгване. Не умря, разбира се... После?... После друго мъжко лице, брутално, навъсено, и споменът за странното удоволствие да бъде малтретирана. Тя въздъхна дълбоко. Колко неща — минали през мене, оплодили, опустошили и отминали. И изведнъж почувствува, че отсреща, легнал с отворени, напрегнати очи, той също така е в някакъв чужд свят, далечен, както никога не е бил досега. Горещ прилив на угризение и нежност я потопи и тогава, без да се двоуми, тя стана и отиде при него. Така, в тая топла мъжка прегръдка, тя вече не мислеше, не виждаше, не помнеше нищо. Тук вече тя не беше обърквана, спасяваше се от самата себе си.

Той разбра и ръката му помилва прислонената малка глава. Колко по-щастливи са те! — с горчицина и някаква смътна враждебност помисли той. — Тяхното последно убеждение все пак остава мъжът. А ние?...

И изведнъж, без никаква видима връзка, като че да потвърди още по-ясно пълната негова откъснатост от всичко наоколо, в паметта му изникна една забравена, противна на времето случка, която сега той си припомняше с всички подробности, с някакво хладно, безучастно изследване. Беше отдавна, друга хотелска стая, в друг малък градец. Чужда, случайна жена, с която пътуваха заедно във влака. Бяха единствени пътници за онзи град. От гарата взеха заедно файтон. И стана така, че вечерта той беше в нейната стая. Как, защо се случи това, никога не може да си обясни. Той нямаше вкус към подобни приключения, към такива леки победи на търговските пътници. Беше оставил в София жена, която обичаше с изострена до физическа болка нежност. Това беше единствената измяна към нея и той дълго не можеше да си я прости. Сега той си спомняше дрезгавото зимно разсъмване, когато се измъкна от другата стая като хайдутин и с чувство на гнусота дълго се ми и облича, грабна чантата си, плати под

многозначителната усмивка на хотелиера и тръгна пешком към гарата. Какво безнадеждно, гнило утро беше то! Снегът се топеше, по ниското небе пъплеха тежки облаци, от двете страни на шосето, засадено с дръвчета, идеше странен шум, който го караше да се озърта, като че някой го дебнеше в мрачината: мокрият сняг се изсипваше от клоните със сухо, зловещо съскане. Градецът остана назад, влажният студен въздух не разведряваше челото му и той бързаше, цапайки в снежната каша по пътя, като че бягаше от себе си. Колко обикновено беше всичко това сега — и колко неразбираемо му се струваше тогава!... Неразбуденият още градец, хотелът, той самият и тия пръснати, отделни, свършено чужди едно на друго съществувания, потънали всяко в своята нищета, пошлост, животинска наслада — нима от това всъщност е изплетен животът? И тая жадност за всяка нова минута, като че тя наистина може да бъде нова, и тоя тласък, който ти е даден веднъж?... За къде? Защо? Щом всичко неудържимо тече — тече — и онова, единственото, което остава, е — малко тиня между пръстите?...

В стаята неочаквано се развиделя. Съмваше. Липите прошумоляваха по-дълбоко, като разбудени. По стената блеснаха жълтеникави петна: слънцето изгриваше. Под стряхата запрелитаха лястовици. Смътни утринни шумове идеха откъм уличките.

Младата жена спеше. Сочните ѝ устни бяха побледнели и по детски полуотворени. Той се облегна на лакът и дълго я гледа. Сега, под дневната светлина и спяща, отнесена в някакъв далечен свят, тя беше съвсем чужд човек, който живее свой неизвестен, непроницаем живот.

Той предпазливо стана, изми се, избръсна се и слезе да прегледа колата. Градчето вече бе съвсем събудено. Небето чисто и ослепително синьо. Все същият гъст аромат тежеше в хладния утрин въздух, но сега вече по-успокоен и поносим.

Той дълго ходи из кривите, прашни улички, сетне отведе колата за бензин и когато се върна, младата жена го чакаше пред хотела, стъкмена, малко бледа от безсънието, но бодра. Тя цялата беше някак утринна, лека, прозрачна със своята гъвкава фигура, с високите заоблени рамене, с широкото палто на големи карета, в джобовете на което бе мушнала ръцете си.

„Тя наистина е прелестна!“ — помисли той, но за пръв път в това нямаше нито трепет, ни възторг, а само една спокойна преценка, която

сякаш не го засягаше.

Пиха кафе под една асма, дето бе наполяно и пометено. Сега градецът изглеждаше още по-нищожен от снощи, когато тъмнината и редките светлилки скриваха образа му. Започваше отново един дълъг, еднакъв с другите, омръзнал сам на себе си ден, като той вчерашен парализиран старик, който пак се появи с разнебитената количка и със своето дрезгаво изблейване: „П-п-пи-пи-ро-си!...“

След няколко минути малката кола безшумно се плъзна напред, после зави, за да излезе на главната улица. Още веднъж, като топъл въздушен водопад, ги обля гъстият мирис на липите, сетне пробягнаха ниски стрехи над варосани стени, изтрополя мостче и полето се откри напред с избуяли нивя. По една пътека дете водеше вързано за рогата агне. По-нататък едноконна бричка едва-едва се клатеше по шосето.

Младата жена обърна лице към мъжа:

— Хубаво беше наистина... Но все пак по-хубаво е, че си отиваме, нали?...

И тъй като сама знаеше, че няма да има отговор, добави:

— Защо караш тъй бавно?

Той я погледна, сякаш не бе чул, сетне мръдна рамене и отвърна:

— Че защо пък да бързаме? Какво ли толкова ни чака?

Очите му, хлътнали и свити, гледаха напред без трепет и без нетърпение. Наоколо беше същият, познат, вечен пейзаж. Белият път се точеше без край и над него, над бягащата кола, над цялата земя висеше едно огромно и празно небе.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.